
Ігор Качуровський

Кату світлиці
Джеєрело

ІГОР КАЧУРОВСЬКИЙ

НАД
СВІТЛИМ ДЖЕРЕЛОМ
ПОЕЗІЇ

{1945—1947}

ЗАЛЬЦБУРГ 1948

Видання Спілки Українських Науковців,
Літераторів і Мистців у Зальцбурзі

Обкладинка мист.-маляра Іо. Петрівського
Наклад 500 примірників

Літературний редактор Б. Олександрій
Друкарня Видавництва „Нові Дні“ в Зальцбурзі

В Ч О Р А

* * *

Хтось махнув йому білою хусткою
І непрохані сльози вітер.
Рідна хата линчилася пусткою,
Голосив на подвір'ї вітер.

Він пішов... А душа несприкяяна
Крил шукає летіти додому.
Там лихе щось тепер за хазяїна,
Господарство веде по-чудному:

Вікна вибило, стріху скинуло,
Посадило сону на комин
І про те, що так марно згинуло,
Не линчило нічого на спомин.

Смеркалося. Я проминув село
 І далі йшов через поля порожні.
 Мені не зустрічались подорожні,
 І навіть верб над шляхом не було.
 І смеркалося. Доцудо холодні ігли
 Приносив вітер іподі здаля.
 Стара степнякій чорніюча рілля
 В похмурій перухомості застигли;
 І відливався болем кожен крок,
 І рантом на дорогу, на пісок,
 Лягли якось блідого світла смуті.
 Я озириувся — місяця нема,
 Нема й вогнів. Над полем мертвіа мжичка.
 І губиться дороги мокра стрічка
 Там, де злились землі і неба тьма.
 І я відчув якусь глуху тривогу,
 Бо зрозумів, що світло це — в мені,
 Що це лише в очах моїх вогні
 Освітлюють загублену дорогу.
 І знову йшов крізь повінь темноти
 І далі піс моя печаль і вгому
 По полі незнайомому, пустому,
 В незнані і небачені світи.
 А духи почі з вітром голосили,
 І заступала дощова імла
 Страшне те сяйво, що мені далі
 Остання іскра гаснучої сили.

* * *

Вітер листя шурляє додолу,
Із оналого листу
На поляну холодну і голу
Стелить кондру барвисту.
Ви лежить бля кореня дуба,
Бандуринет безталанний.
Застигаючи, з сивого чуба
Длістієя струмінь багряній.
Сиза хмара з-за обрію суне,
Віс подихом бурі.
Ловіте листя чіпляє за струни
На розбитій бандурі.

* * *

„О земле русская, а ти уже
за шоломенем еси“.

(„Слово“).

Останній сніг розтанув на полях.
По-під ногами хлюпак грязюка;
Ідеш собі — і в'ється довгий шлях,
Немов гадюка.

Про що журитись? Все твоє майно —
Стара валізка на чужому возі.
Ти все лишив, або згубив давно
Десь на дорозі.

Скриплять колеса повної гарби;
Все далі, далі рухається валка.
Важка дорога: то якісь горби,
То мокра балка.

Кобиця сіло крадъкома скубе
З чужої фіри — і мина калюжі.
Що буде потім, що чека тебе —
Тобі байдуже.

Нема думок, завмерли почуття,
І на душі холодна порожнечка.
Здається, ніби все твоє життя —
Це тільки втеча.

Задивиша на луки, я ліси...
Чогось зрадіш, що побачив бузька...
А ти вже за шоломенем еси,
О земле руська.

Що вже думати? — Ми оточені.
Те, що буде, прийде само.
Наче винні в якомусь злочині,
Ми біліємо і тремтимо.

Добрі коні у нього запряжені,
Заднірянська дуга і віз.
Сів і лузас соняшник пряжений,
Що із дому в „чувалі“ привіз.
— Що, дідуся? Вмирати мусимо?
Дочекалися згуби згуб? —
А у ліда під довгими вусами
Ніби усміх торкнувся губ.
— Чи ти бачив коли, як жниваркою
Голять в серпні у нас поля,
Коли тужиш за білою хмаркою,
Що несе холодок здаля?
На землі від жаги розколини,
Твої губи порепались теж...
А ти вийди на поле голене,
Придивляйся, пильшуй і стеж:
Де-не-де, як на світ народжений,
Над стернєю підвівсь колосок,
Що не зжато його й не пошкоджено
І не втоптано в сірий пісок.
Хоч тепера, з гарматним голосом,

Небезпека росте і росте,
Але хтось не підрізаним колосом,
Наше зерно спасе золоте.
Буде смерть підступати, близьката,
Та немає страху мені:
Все одне їм усіх не знищити,
Не змолоти в свою смущу млини.
Може, кулі нам груди, як решето,
Посічуть, і поляжемо ми.
Тільки двічі я втік уже, брешете,
І з Архангельська і з Колими !

* * *

Коли реве алярм — вони рудого пса
Ведуть до бомбосховища з кімнати.
Мовляв, у ісова расова краса,
Бо це створіння нівеліне й кудлате.
А в вас, жінки, нема іордайських рис,
І ви даремно вибігли з бараку.
Ви тільки „ости“. Вас не пустять вниз,
Куди беруть валізку і собаку.
У надлюдини палиця в руці,
Як це їй належить справжній надлюдині.
І він котрує із вас ударив по ідоці
І веренчить, що ви прокляті свині.
Ви не відходите. Юрбою стоїте
І намагаєтесь благати і молити:
Невже вони не зглянуться на те,
Що хворі ви, що в вас маленькі діти?

В повітрі починає стогнати і густи,
І срібні хрестики розсипались в блакиті —
Неначе хтось намалював хрести
Для тих, що будуть бомбами забиті.

Ступаю тихо. Пошепки говорю.
І рухаюсь повільно, обережно,
Немов когось боюся налякати,
або збудити.

Знесилений, сідаю біля столу.
Згадати хочу щось давно забуте,
І хилиться поволі голова
На схудлі руки...

Так нишком ходять, так сумують люди,
Коли у хаті рідний ім покійник,
Якого ще не встигли поховати...
Хто нині вмер — не знаю...
Може... може, —
Це сам я — мертвий.

* * *

Прокинулось поле. Ні болю у нього, ні ран.
Чудового ранку над полем новітря прозоре.
Далеко на півдні па обрії тане туман,
А вище туману біліють заспіжені гори.
Високі ті гори, осяяні сонцем спіги,
Мереживо біле па синій шовковій хустині.
Могутні бескиди, здається, не мають ваги,
І разом з хмарками у небо підносяться сині.

Чудового ранку, розкішного ранку весни
З нудьгою-журбою дивлюсь па високій горі.
Страшні мої муки — мов чорні провалля вони,
Мов гори кам'яні, велике й важке мое горе.
Дивлюсь я па гори і думка ясніш виплива,
Що лихо-пещастя підіймуть слова легкокрилі.
А я позбираю наосні болем слова,
Для муки моєї убрання зітчу сніжнобілі.
В мереживо дивне сплету я страждання і жаль,
Сховаю мій смуток в рожеві раптові тумани.
І разом з хмарками до неба полине печаль,
І мука некельна красою надземною стане.

В сріблистім світлі верхолині білі,
 Каміння неживе.
 І котить Інн зеленуваті хвилі,
 І місяць в них пливе.
 Квітнева піч. Цвітуть незнані квіти,
 Яких немає в нас.
 І хочеться душою відпочити
 В благословений час.
 Мабуть, тепер на нашій Україні
 Черемуха цвіте.
 Під тінню верб ставки-озера сині,
 Латаття золоте.
 Конвалія, іспаче срібний келих,
 Блищить вином роси.
 Чого ж мені шукати в сірих скелях,
 Якої ще краси?
 Але люблю Альпійські верховини
 В блакитній далині,
 Зелені, темні, місячні долини
 І квіти чарівні.
 Іскус душу, стотену іржою,
 Тирольська піч иена.
 Краса не с своєю чи чужою ---
 Вона лише одна.

ВОЛОШКОВИЙ ВІНОК

* * *

Ранку ясного
В полі блукаю чужкому.
З поля чужкого
Думка вертас додому.
Десь, за горами,
Роси блищають на отаві:
Вітер житами
Хвилі жене золотаві;
Хиляться верби,
Щось мов збираючи долі.
Вийти тепер би,
Смуток забути б у полі.
Знову дивитись
На волошки синьозорі —
І загубитись
У золотому просторі.

Вечоріс. Читати вже темно.
День минув, як і завжди, даремно,
 Як і всі мої дні,
 Безнадійно-смутні.
Думка хоче вернути мицулє,
Розбудити навіки заснуле,
 Та в руках воскових
 Сил немає живих.
Пригадалося перше кохання,
Наша зустріч — єдина й остання,
 Бо хвилюючих слів
 Я сказати не смів,
А вона була гордо глумлива,
А вона була з другим щаслива,
 І з дитячого сна
 Насміялась вона.
Знову серце тремтить і тріоче:
Бачу інше обличчя дівоче,
 Те, що синиться мені
 І в чужій стороні.
Ця не знала, не думала навіть,
Що могла мене болем скривавити.
 До сьогодні вона
 Так нічого й не зна.
Ї пригадую почі забуті —
У хмільній горілчаній отруті.

Ось я плачу вночі
На чиємусь плечі
І дивлюсь в незнайомі зіниці,
І розказую всі таємниці,
Що від друзів своїх
Так суворо беріг.

Тихий вечір синіє надворі,
І думки мої кволі і хворі.
Годі ж думатъ мені
Про загублені дні.
Бо занадто гіркі мої муки,
Бо занадто слабкі мої руки,
Щоб недолю мою
Подолати в бою.

З ЧУЖКОГО СЕРЦЯ

До весілля все було готове,
Як жахлива сталає новина:
Но селі пішли чутки її розмови,
Що кохас іншого вона.
Цесь на місті в них гніздо ногаше.
Він старий, і жінка її діти с,
А до цього сходяться цигани
І вона горілку з ними н'є.
І тепер, за тиждень до весілля,
Там гуляє, п'яна і брудна,
Бо ж вона якесь гадюче зілля,
А не квітка піжно-запашна.
... Наречена — і бридкі цигани...
Думка їх з'єднати не могла...
Як вона мені в обличчя гляне,
Повернувшись знову до села?
І коли розкажуть їй дівчата,
Що тепер мені відомо все,
Як вона, та зрадниця проклята,
Гордість збереже і пронесе?
Хай ис жде від мене привітання,
Хай до міста йде. Щаслива путь!
Впало, вмерло, згинуло кохання
І в душі буяс чорна лютъ.
Ось приходять, гомонять сусіди:
Повернулась, вдома другий день,

Завтра уранці знов до цього йде,
Мас гроці і співа пісень.
Хоч було па вулиці болото,
І тумани з хмарами сипелись,
Та чомусь я вийшов за ворота
І пішов, задуманий, кудись.
Раптом бачу: в новому убраниі,
Без дівчат, сама, іде вона,
Я недаром її віддав кохання,
Бо вона і спрівді чарівна.
Ми зустрілись, слова не сказавши,
Хижу лотъ сковав я в глибині.
. А вона спокійно, так як завше,
Зупинила погляд на мені.
З почуттям страшної перемоги
Дивиться — испаче душу н'є.
І зламала її кинула під ноги
Щастя, волю, все життя мое.

Глибина. І дно злотопіщане.
І вода прозора, наче скло.
Берегами, там, де сіно в'яне,
Ти ідеш купатись за село.
Роздивись: піде нема нікого,
Все спокійно, любо навкруги,
Сонна тишина, замість вартового,
Стереже зелені береги.
За тобою тільки явір стежить
Та рогіз, похилений в воді.
І повільно, скинувши одягу,
Ти заходиш в воду... І тоді
З гущини рясного верболозу
Я раптово виніву в човні.
Крикнеш ти мені якусь погрозу,
Побажаєш всіх чортів мені.
Будеш ти розгнівана її сувора,
Але в гніві я впізнаю — сміх.
... А на дні — вода така прозора —
Я побачу пальці білих ніг.

* * *

У село до нас якогось року
Довго не приходила весна.
Зиму снігов'їну і жорстоку
Лиш сльота зміягла навісна.
Вітер віяв з півночі її зі сходу,
І дощі не шкодували сліз.
Не цвіли, чекали на погоду
Навіть вільха, навіть верболіз.
Та нарешті — півдня буйний подих,
І — з кінцем звитяженого зла —
Розлилась по землях і по водах
Світла повінь сонця і тепла.
Від фіялок, пролісків, конвалій
Заясніло в хаці лісовій.
А весна весела далі її далі
Розгортала сонячний сувій.
Це була якась квітчаста злива,
Ще ніким не знана на віку:
Розцвіли черемха, вишня, слива
З яблунями разом у садку.
Кілька днів — і вже цвіуть калини,
Кілька днів — і вже бузок цвіте.
Аромат п'янкий до сонця лише,
І п'яніє сонце золоте.

Ця весна, як і колишні весни,
Відійшла в неповоротну путь.

Про цвітіння пізис і чудеснє
Тільки нам'ять люди бережуть.
Знов черешням, вільхам і калинам
Снігові, морозні сяячі сині...
Чи ж прийдеться, краю мій, коли нам
Дочекатись пізньої весни?

О, я знаю міцливість твою,
Непостійність химерної вдачі.
По-за жартами біль впізнаю —
Так, мов скрипка — сміється і плаче.

Я лісами єду в' самоті;
Розцвігас акація біла,
І складаються квіти густі
В блідий обрис дівочого тіла.

Ніби перса твої обвила
Півпрозора сріблиста тканина.
На чолі твоєм — смутку імла,
А в очах чистота голубина.

Це хвилина — притомнію я.
Самота непорушна навколо,
Лише сіра плязус змія
Нід столітнього пня забородо.

І дивлюсь я, дивлюсь на змію,
На її еластичну рухливість:
... О, я знаю химерність твою,
Непостійність, зрадливість.

Забрано від тебе соячні надії,
Все, що мав ти — більше не твое:
Вже твоєм багатством інший владіє;
А у тебе тільки посох є.

Бачиш? — хтось далеко піби просо поле —
Не твої це мати і сестра.
Це вже не для тебе на широке поле
Прохолодна віс з за Дніпра.

Інший косить сіло ранком біля ставу,
Вільно дишіть пахощами трав,
Хтось чужий цілує дівчину чорняву,
Що колись їй ти цілував.

А коли на землю срібний присмерк ляжев,
Місяць йм світитиме в гаю...
Тільки їй піколи інший не докаже
Казку недоказану твою.

Колись над ставом, в гущині,
Росла берізка білокорая.
І в ній подобалась мені
Дівоча ніжність і покора.
Навколо верби розрослися,
Мов стерегли її задуму.
До неї я спішив колись
В хвилини радости і суму.
І так минулої нори
Біля стрункої полонянки
Я зустрічав мої світанки,
Або проводив вечори.

І знов в блуканні чужиною
Ідуть вигнаницькі літа.
А думка, думка все літа
По-над мосю стороною.
І темінь слухас піму,
І придивляється в тривозі:
Чи там зісталося кому
Мене зустріти на порозі?
Чи ще не висох синій стат,
Де тонуть тіні з осокору?
Чи хто, буває, не зрубав
Мою берізку білокору?

Чи ж правда це, що нас колись нестане?
Адже й тоді лишиться все, як зараз:
На озері сліпучо-білій парус
Пливтиме вдаль крізь сонячні тумани.
Цвістимуть вечорами матіоли
Серед солодкого, п'янкого чаду,
І місяць синім променем проколе
Верхи берез в кінці старого саду.
А вранці буде росяно в діброві,
І йтиме полем дівчина незнана,
І так, як ти колись, моя кохана,
Вона вінки плеєтиме волошкові.

* * *

„Чему бы жизнь нас ни учила”.
(Тютчев).

Хай грози нещадні
Шумлять навкруги —
Грозі непід владні
Ще с береги.
В руїнах, в уламках,
Де тиша піма,
В покинутих замках,
Де вічність дріма,
Не знаючи смерти,
Що їх обмина,
Існують нестерті
Святі інсъмена.
І в моря кипінні,
І в сяйві зорі
Ще світять незмінні
Скрижалі старі.
Ще с потойбічні,
Прекрасні світи,
І брами одвічні
Ще можна знайти.

Мовчазими шляхами
Ти пройшов без щита і меча.

Ти стойш біля брами,
Від якої не масиш ключа
Крізь зачинені ґрати
Зазпраєш в сади голубі,
Будеш стукати, ждати,
І ніхто не відчинить тобі.

А в далеких просторах,
Одинокий, забутий, як ти,
Там, де попіл і порох
Закривають шляхи до мети,
З золотими ключами
Хтось даремно блукає в імлі,
Погаснилої брами
Не знаходить ніде на землі.

НОВА ДОБА

За старе, за прекрасне!
(М. Б.)

Нова доба стира сліди карбовані
Старих культур на вежах і на баштах.
На вулиці — дівчата розмальовані,
Широкоплечі, в чоловічих штанях.
Біля кіно — юрбу не в силі стримати.
Два поліцай ввічливо-брутальні.
І бачиш все, коли проходиш мимо ти
Під вигук джаазу з темної ідалині.

А ти ідеш, де брами вічного,
Де інший світ для слуху і для зору,
Туди, де профіль велетня готичного,
Прекрасного і древнього собору.
В шпілях і вежах сили духа втілені,
Незмінні в дооколишньому русі.
А в храмі пусто. Над книжками склонені
Лише самотні дві чи три бабусі.

Чи чуєш? Над глибинами бездонними
Органу звуки піднялися і віали.
Маленький, під могутніми колонами,
Ти любиш слухать, як дзвенять хорали.
Та не здолати звуками безсилими
Страшної пустки, що панує в храмі,

Мара руйні сипивас над кадилами,
І зашах тління чути в тиміямі.
Вже доторкнувся до шиїля високого
Над світлим храмом чорний подих смерти.
Чи ж стане сил у тебе, одинокого,
Скарбницю духа в чужині підперти?
Адже тоді, як від чумної новені
Загинули твої святині власні,
В ту ж мить в твоїй душі збудовані,
Постали храми світлі і прекрасні.
Чи ж знає хто, що без твоєї участі
Шіцо не зможе врятувати храму?
Ти — міст через безодню неминучості,
Ти — той ключар, який нильнус браму.

А час іде. І палець приреченості,
Торкається до кожної святині,
І під гнилими плямами буденості
Злікає все, що вічним зветься інні.
Нова доба стира сліди карбовані
Старих культур на златоскінінх гранах.
На вулиці — дівчата розмальовані,
Бридкі дівчата в чоловічих ліганах.

Я не знайшов своїх доріг'
 В тасмис й незнайоме.
 Все те, що я сказати міг,
 Уже було відоме.
 Я говорив в вечірній час,
 Що це останнє сяйво —
 Процальний промінь юде не згас,
 Але вмирас зайво ;
 Що вся мілівість ясних фарб
 Віщус піч ворожку,
 Що треба, як священний скарб,
 Сховати іскру Божку.
 Та вас, слова мої старі,
 Ніхто не чув навколо.
 А світло тануло вгорі,
 Зникаючи, хололо.
 Згорів на небі синій шовк
 І понеліс тьмянио.
 Зарадто пізно я прийшов —
 Чи то зарадто рано ? ..

ПОЕТ

На порозі великої ночі,
Що, як море, до нас підплива,
Він карбує слова
Неповторні, натхненні, пророчі.

Він карбує і кида на хвилі,
І далеко над гравами хвиль
Його смуток і біль
Ніби чайки проносяться білі.

І зникають одне-по-одному
Ті слова — нерозгадані сини.
Може тонуть вони?
Може, тануть в тумані пічному?

Але все ж він надіятись хоче,
Що не згинуть вони, не умрутъ,
Що колись їх зберуть
Десь, по той бік великої ночі!

НАД СВІТЛИМ ДЖЕРЕЛОМ

* * *

Соснам сон сумний сьогодні сниться.
Жовтим листям стежку замело.
Висихає лісова крипця,
Заникне світле джерело.
Глибше, далі мусимо копати
Десь під дубом чи трухлявим пнем,
Поки сталлю гострої лопати
Нотаємши жилу перетиєм.
І тоді прорвється на свободу
Хтось підземний струменем брудним,
І пізніш ми будем пити воду,
На коліна ставши перед ним.

О, невже бажать нової рани,
Скручених і перетятих жил,
Щоб із серця вирвався багряний
Свіжий струмінь
світлих творчих сил?

Там, де снить в рожевому полоні
Новий квітів, незабутній сад,
Де троянди білі і червоної
І ясмінів піжинний аромат,
Де веселка розцвітас в росах,
Де хмариники, як прозорий дим —
Тільки посох, мій дорожній посох,
Зіставався чорним і сухим.

А тепер іду я крізь пустині.
Далина безлюдна і німа,
І піде переді мною пши
Ні билинки свіжкої нема.
Навкруги піски непереможні,
Жовте коло, мертвє і пусте.
Тільки посох, посох мій дорожній
Голубими квітами цвіте.

* *

Як це добре, що ти не зі мною,
Що, згадавши мишулє, я можу
Уявляти тебе неземною,
В тобі іскру знаходити Божу.

Зрідка бачились ми вечорами;
Майже зовсім тебе я не знаю.
Бо так скоро пройшли номіж нами
Сиві хвилі старого Дунаю.

Ти лишилася десь за рікою.
Я віддався вогню й буревію.
Чи ж була ти насправді такою,
Як про тебе закохано мрію ?

Як це добре, що ти не зі мною,
Що, згадавши про постать дівочу,
Я малюю її неземною,
Уявляю такою, як хочу.

В ЧОВНІ

Очеретом густим
Я на той бік до тебе пливу.
І слідкую за тим,
Як кунаються зорі в ставу.
Мóв забуте давно,
Лишні хмарки прозоро-бліді.
Золоте полотно —
Стелить місяць на тихій воді.
Гомін стих і завмер.
Лишні ллються дівочі пісні.
Мабуть пізно тенер —
Ти не вийдеши назустріч мені.
Очеретів стіна
Обступає човна звідусіль.
Самота. Тишина.
І грудей не роз'ятрюс біль.
Бо, можливо, мені
Ти сподобалась тільки тому,
Що до тебе в човні
Так чудово пливти одному.
Верболози густі
Мрійним шелестом кличуть туди,
Де стежки золоті
Мерехтять на поверхні води.
Вітер з поля несе
Щось ласкаве, дзвінке, молоде.
Я люблю над усе
Лишні шлях, що до тебе веде.

Чи то минуле в загадці-спомині
 Прекрасним бачиться мені?
 Чи то майбутнє сіє промені
 У нерозгаданому сні?
 Я в царство снів за мрії хвилюю,
 Як заворожений, іду.
 Іду шукати білу лілію,
 Що квітне в місячнім саду.
 Там сплять дерева очаровані
 Над сінню сонної ріки...
 ...Непаче губи неціловані —
 Щі прозорі пелюстки.
 І неземними ароматами
 Вона повітря напува.
 І килимами незім'ятими
 Шовкова стелиться трава.
 І, мов струмок на чорнім камені,
 Мені шепоче самота
 Про сили духа ненадламані
 І неціловані уста.
 Я спотикаюсь, я безсилію
 І далі, стемлений, іду.
 Бо я кохаю білу лілію,
 Що квітне в місячнім саду.

НАД ОЗЕРОМ

Сині гори соснами вкриті,
А під ними темінь озера.
Ходить вечір полем блакиті,
Світлі зорі сіє, мов зерна:
Я сьогодні бачу так радо
Над собою небо безхмарне,
А в долині — синє свічадо,
Завжди синє, завжди примарне.
І люблю я сонну дзеркальність
Цю відеутність руху і шуму,
Безтурботність і безпечальність
І глибоку мрійну задуму.
Поруч мене в темінь свічада
На безодні з вогкою сплюю
Блідий образ в озеро пада
Дорогою світлою тіни.
Я ж бо знаю: пусто в алеї,
Непорушність, спокій на схилі:
Вже закрились срібні лілії,
Вже заснули лебеді білі.
Я ж бо знаю: поруч зі мною
Лишнє вечір, тиша і літо.
Не існує над глибиною
Те, що нею піби відбито.
Білу постать час не поверне —
Чи не зможе, чи не захоче.
Все це мрії, привид озерний,
Світла казка темної почі.

ОКАСЕН

Присвячую Б. Я.

Хмурі вежі і мури грізні,
Де незбуджена синть давнина.
Ось і щілина в темній стіні,
Що крізь неї тікала вона.

Ти вдивляєшся в древні знаки,
Норинаси в забуті часи,
І на мить повертають віки
Вішу казку любови й краси.

І здаєшся, що вийде вілан,
У якого штатимеш ти,
Як до неї дорогу знайти
Серед росіянів піль і полян.

І здаєшся: за смутком алей —
Білих квітів нахучий замет,
І в альтанці з троянд і лілій
Дожидас тебе Ніколет.

Які глухі, які страшні місця.
То жовтий мох, то карлуваті сосни,
Одноманітні скелі без кінця,
І раптом — серця завмیرання млосне;
Як глянеш вділ, або як з-під ноги
Покотиться якийсь важкий уламок
Туди, де місто і ляльковий замок
І пінного потоку береги.
Шукаючи для ніг надійні східці,
Міркуєш: де ж гірська краса?
І підіймались ми під небеса
Хіба на те, щоб звідси виниз дивитися?
А там, внизу, долина осійна,
Казкове царство для очей розкрите . . .
Все те, що на красу перетворити.
Лиш ти умієш, далина.

ОСІННІ СЕПТИНИ

Ми нала осінь. Ранки на селі
Були безхмарні, свіжі і прозорі.
На озері, на голубому склі,
Різьбилися в ліловій півмлі
Ліси в багряно-жовтому уборі,
І покривало тонко рунь і рінь
Мереживо сріблистих павутинь.

І ми при першім сонячнім промінні
Любили йти, не знаючи куди,
Через поля, задумані, осінні,
Де на іскристім, легкім павутинні,
Мов ланцюжок, линялися сліди,
Де, під зітхання вітру тиховийне,
Не спились нам іще ніякі війни.

І досьогодні бачиться мені
Чудова осінь, смутком не сповіта;
На сонніх травах росині вогні
І райдуга на золотій стерні,
На павутинні бабиного літа.
Щасливий час блукання без доріг,
Коли веселка стелиться до ніг.

О К Р Е М І П О Е З І Ї

Нам, що губили над книжками дні,
Забувши -- осінь чи весна надворі,
І в кожному прочитаному творі
Шукали перлів на глибокім дні,
Нам, що не звикли жити без мікстури,
І мали як не ґрину, то брохіт, —
Вони принесли, ідучи на схід,
Правдиний світоч вищої культури.
Мені відразу стало це ясним,
Це відтоді, як їх пізнав я вперше,
Коли вони, Тургенєва подерни,
В печі розпалювали ним.
І полуум'ям якогось фоліяита
Освітлюючи темний кабінет,
Ламали на тріски сухий багет
З портретів Байрона і Канта.

* * *

М. Ір.

Серед чорних доріг
Мос серце розбилося.
Майже все розгубилося,
Що я в ньому беріг.
Тільки сяють мені
Над крихкими надіями
І над згаслими мріями
Твої очі сумні.
Тільки слово твое
В чаді віхоли н'яної
І в обіймах коханої
Забуття не дас.
Дико мчить каламуть
В колі виру невинного.
Та про тебе, единого,
Я не можу забути.

Хай горять вечори
Золотими пожежами
За блакитними вежами
Снігової гори.
Хай життя розцвіта
Над лапами безкрайми
Й лебединими зграями
Проіливають літа;
Хай побачу я путь
До вінця сріблокринного —
Та про тебе, единого,
Я не зможу забути.

Борисові Ол.

Вона проходить в світловому одіші,
Серпанком чар її чоло повите.
І нащо їй твої пісні осінні ?
І нащо їй твої останні квіти ?

А може лише твір твосі мрії
Ця дівчина, незаймана і чиста,
З чиїх очей крізь довгі темні вії
Зорить душа прозоро-промениста ?

Ти думасш : сдина країля бруду,
Єдина пляма на її одежі —
І я пірву тонких тенет мережі,
Але чи стану вільним ? Чи забуду ?

Я чув колись про двох дітей-сиріт
Стару легенду Різдвяної почі.

Вони стоять біля чужих воріт;
Але ніхто відкрити їм не хоче.
І видю їм в освітленім вікні
Гостей безжурних, всеміхнених, багато.
Ніч під Різдво ...

У всіх велике свято,
Лише вони самотні і смути.
І діти йдуть. І чують скрізь те саме:
Веселих шумів новеи кожен дім,
Й суворими, жорстокими словами
Втікати геть велять льокаї їм.
Вони мишають вулицю знайому,
Де світлі вікна і пухнатий сніг.
І холод підбирається до них,
І бракне сил перебороти втому.
І ось вогнів немає вже піде,
Лиш паркани та вогкий килим мряки.
Десь в темноті загавкали собаки,
Тепліше стало. Більш і сніг не йде.
Відчинені на них чекають двері.
Біля порогу спить якесь ягня.
Ніхто їх не питав її не спиня.
Підходять близче — і вони в печері.

В звичайних яслах, в світлій глибині,
Лежить Дитя. Над ним схилилась Мати,
А на сторожі — янголи ясні.
І тихо сяють променісті шати.
І чудо розуміючи святе,
Виїзниавши риси Матері і Сина,
В куточку поставали на коліна
І дикували Богові за те,
За те Його благословляли діти,
Що гнали їх всю ніч мороз і сніг,
І що ніхто в цілому місті їх
До себе в хату не хотів пустити.

* *

З вікна я бачу чорне пасмо гір,
Угадую грізні ворожі скелі...
Десь в висоті, здається, поміж зір —
 Вогні в готелі.

Тунелями іде залізна путь,
Перекида мости через долини.
І струміні заковані ревуть
 Про міць людини.

А там, у нас, де вітру вільний спів
І жита шелестіння потасмне —
Перед безмежикам золотих степів —
 Усе пікчесне.

Хмар не спиняють мури кам'яні,
Повільно в'стється степова дорога,
І тихі-тихі чуються пісні
 Про велич Бога.

SEEBACH

Сиві хмари проходять отарами,
Ясне небо синіс між хмарами,
Як бездонна криниця.
Дише пива пахучими чарами,
Золотіс пшениця.

Ситий бауер жив дожидається,
Смокче люльку свою, приглядається,
Походжаючи полем :
— Може лихо яке підкрадається
Ауслендером голим ?

Лумка тягнеться стрічкою сірою.
Не пройнявсь він чужкою зневірою,
Жахом смерти, війною.
І штанята вилискують шкірою
Невимовно брудною.

Щоб зробити на диво родючими
Ці поляни з камінними кручами
Для обранця-народу,
За дротами вмиралі колючими
Унтерменші зі сходу.

Скільки смертю в уста поціловано ?
І в безхрестих могилах поховано
Скільки тих, що спочили ?

Навіть трупів тоді не раховано,
Бо було понад сили.

А тепер кладовище пооране
Розрівяли, розпростали бороши
Під ишеницю і жито.
Мов нікого без хліба не морено
І дрючками не бито.

В битвах піль пічіх не толочено,
Моря крові ніколи не точено —
Все це наклеп чужинців.
Не було велетенського злочину,
І немас злочинців.

Сунуть хмари отарами сивими,
Прислухається вітер над пивами,
Що їм мариться-сниться.
І гойдає шовковими гравами,
Золотіє пшениця.

РОЗМОВА В ЗАЛЬЦБУРЗІ

Року Божого 477...

Під тягарем камінної плити
Лежить ваш князь, забитий нашим князем.
А князь ваш був таким самим, як ти,
Кретином тупомордо-кривов'язим.

Тоді, можливо, предок мій, рутен,
Проходив тут як воян Одоакра.
Хай буде він вовік благословен,
Хай славиться ним счищена масакра !

Бо слава тим, хто вам загибелъ піс.
Топтав поля, забруднивав криниці
І, спершися на переможний спис,
Плював твосму предкові в зинці.

ПАМ'ЯТІ ІО. КЛ.

Коли він читав, його зір пломенів
Вогнями холодної криці
І нам розкривались в тремтінні вогнів
Духовости свіtlі криниці.
Ми знали: невсилі між нас ні одни
Нести його слово могутнє.
Для нас він — як стяг на вершині вершин,
Для нас він — як брама в майбутнє.

Коли він скінчив — опустів його зір,
І щось падійшло цевідоме.
І сяйво крицевих розтануло зір
В безодні пайглибшої втоми.
Тоді лиш пізнав я цішу його слів,
Побачив жертовності міру:
Він душу свою на вогні спопелив,
Віддавши за нас на офіру.

М О Е И Н Е М О Е

КЕТ

(З Сафонова)

Спить. Уста напіввідкрила.
Тихше. Підійду.
Спочива голубка мила
На траві в саду.

Нерухомість. Безгоміння.
Синя височінь.
І в мереживо з промінням
Поспліталась тінь.

Сплять троянди серед тиші
І чудових мрій.
Як кохана рівно дише !
Як тут гарно їй !

Поцілую ! Не проснеться.
Кет ! Люблю, люблю ...
— Ой ! — Підскочила й сміється :
— Думаєте, сплю ?

ГОВОРИТИ НЕ БУДЕМ...

(З Ф. Сологуба)

Говорити не будем. Слова
І лукаві й холодні,
Як мицулого тінь нежива,
Як тумани безодні.

Називати не треба. Повір:
Натякне і без слова
Твій подібний до блискавки зір,
Чи усмішка ранкова.

Ніби промінь освітить мене,
Все тоді зрозумію.
Але те, що на мить спалахне,
Я назвати не вмію.

ЗІРКУ ТУ...

(З Ів. Буніна)

Зірку ту, що гойдалась на темній воді,
Під кущем верболозу в забутім саду,
Ясний вогник, що блимав до ранку в ставку —
Я на небі ніколи тенер не знайду.

В те село, де минали літа молоді,
Де я пишком складав мої перші пісні,
Де плекав я на щастя надію палку —
Не вернутись ніколи, ніколи мені.

МУШКЕТ

З Ів. Буніна
(Вільний переклад)

Бачив сон Мушкет.
Приазівське бачив віц поділля,
По балках — червоюй очерет,
В бур'янах — списів іржавих кілля.

Чорт скрутів в джгути,
Засушив в крові чуби козачі.
Гей, Мушкете, що ж подіяв ти?
Де проснав-прогаяв дні гарячі?

Вже, тебе ждучи,
Твій хрещений брат умер в полоні.
І Мушкет прокинувся вночі,
Вірну шаблю стиснули долоні.

Не збудив малят,
Тихо встав, щоб жінка не почула,
І пішов туди, де згинув брат,
У Туреччину, до Істамбула.

І зрубав султан
Голову Мушкета сивочубу,
Й голова, закинута в Лиман,
Пошлила на Україну любу.

І дивилась ввісіь,
І почулись її слова Господні:
— „Не тужи, Мушкете, не журись —
Поруч мене будеш ти сьогодні!“.

ВІДОЗВА ДО ПСІВ

З Юліана Тувіма
(Скорочено)

Ви, пси варшавські, в день відплати
Теж свій обов'язок сповніте:
Усі зберітесь й підіте
Помститись за собачі втрати.
За псів, що бомби їх порвали;
Або засипали руїни,
За смерть щенят, які в підвалі
Ще бавились на дні корзини.
За безнадію, за розлуку,
За тих, що під розбитим домом
Над паном вили нерухомим,
Холодну дряпаючи руку.
За тебе, безпритульна зграє,
За псів, покинутих в квартирах,
За тих, яких тримає віра,
Іщо верне пан, бо нес чекас.

За всі страждання і недолі,
І власні, й тих, що вас любили,
Йдучи крізь пустки і могили,
Збирайтесь на Псячім Полі!
З пащек почис хай піна крапатъ,
Услід, задихані, скажені!
Услід, як з Польщі будуть дряпатъ,

Тримаючи лиши поли в жмені !
Вигострюйте об цеглу ікли,
Щоб людську кість трохи звикли !
А як допадетесь — не збочте,
До горла їм, до горла скочте —
Зубами в тіло вгризгись, шарпнуть,
Щоб вія не здужав, гицель, харкнуть !
До горла, вовче ! Пазурями
Їм в очі, щоб і не моргиули !
І ті, що слабші поміж вами,
Хай — месниками за минуле —
Гризути повалених. А мертвих
Рвутъ на кавалки, щоб і мати
Не знала, де шматків шукати,
Бо й нам не довелось пізнати,
Де згинув слід по наших жертвах...

НУ, ЦІЛУЙ...

(З Єсеніна)

Ну, цілуй, цілуй мене,
Хоч до крові, хоч до болю:
Об мою холодну волю
Б'ється серце вогняне.
Не для нас порожній келих,
Сум і смуток не для нас.
Пий, співай серед веселих,
Ми живемо тільки раз.
Ясним зором роздивися,
Бачиш: в темряві, в імлі
Жовтим круком в'ється місяць,-
Щось шукає на землі.
Ну, цілуй же! Так я хочу.
Пісню тлін співа мені.
Щоб мої клювати очі
Хтось чекає в вишні.
Ну то що ж. Зів'яла сила,
Умирати час наснів.
До кінця лиш губи милі
Цілувати б'я хотів.
Щоб крізь син прозоро-сині
Ніжну пісню слухав я,
І в черемух шепотіні;
Було чути: „Я твоя“.
Щоб кипіла пісня п'яна,
В чарці світ її не гас.
Зрозумій, моя кохана:
Ми живемо тільки раз!

Я ПО ПЕРШОМУ СНІГУ...

(З Єсеніна)

Я по першому снігу бреду.
В серці квіти конвалій цвітуть
Синю зірку в небеснім саду
Засвітив мені вечір у путь.

Я не знаю: то світло, чи тьма,
В борах вітер, чи півень сніва.
Може, це на полях не зима,
Лише лебедів стан спочива?

Білий обрій розтанув і щез,
А в крові од морозу вогні.
Так і хочеться груди берез
Притулити до серця мені.

О, веселість засніжених пив
І лісів вечерова імла!
Так би взяв і в обійми скониц
Голих верб соромливі тіла.

ДІМ У МІНСЬКУ

(З Масся Сядньова)

Блакитний, дерев'яний дім !
Моїх найліпших мрій притулок !
Чи їй досі ти вікном своїм
В вузенький дивишся завулок ?
Чи щастя бережеш, мов клад,
Чи шашель точить твої стіни ?
Чи входять в ідилічний сад
Спокою сонячні години ?
Скажи мені, скажи мені,
де інні та, що в сутінь почі
Молилася своїй весні,
Така... в котрої сині очі ?
Чи їй тепер, як і тоді
Все щось печальне, тяжке сниться ?
Як проживає молоді
Літа задумана черниця ?
Чи по мені свій тихий сум
Вона в очах і досі ноється ?
І гіркоту і холод дум
Кого вона розвіять просить ?
Блакитний дім, плекай свій сон,
Схиляйся у садку до тину.
Ти мрій найбільший пантеон,
В тобі думками я спочину.

В БОЛЮ Й СТРАЖДАННІ...

(З Альфонса Пестцольда)

В болю й стражданні вродилася ти,
Квітко блакитна, дитя самоти.

Я, одинокий, крів'я втому без меж
Бачу: для мене ти знову цвітеш.
Вірю: засох би, зів'яв би твій цвіт,
Тільки б почув я любови привіт.
Лише закрита любимим лицем,
Ти б голубим не світилась вінцем.
Але в мій ранній роаквітла ти час,
Ніби найкраща з могильних окрас.

В болю й стражданні вродилася ти,
Квітко блакитна, дитя самоти.

С НІЖНІ СОНЕТИ

Всю ціч сіяли зорі, аж до ранку.
А вранці встав туману срібний дим,
І привидом далеким і блідим
З'явилось місто з тьмяного серпанку'.

А ми не дочекалися світанку.
Мов дзвін струни, було твое „ходім“.
І сніг скрипів на стежці біля ґанку,
Коли ми тихий валишали дім.

Лягло дихання інесм на вій,
На брови і на хусточку твою.
Міцніючи, ходив мороз в ґаю,

І сковані дрімали сніговій.
І я стрічав привітний погляд твій,
Бліскучий зір з під довгих срібних вій.

* * *

Я помилився. Взяв горою, вище.
Не переліз, а обминув тини.
І вийшов на забуте кладовище
Якраз, коли підходили — вони.

Я впав на сніг, в торішні бур'яни,
Це затишок від кулі і від хвиці.
А неминуче підповзalo ближче
Гадюкою з нічної глибини.

Та що я міг зробити сам, без зброї?
В заметах метушились однострої;
Зірвався крик, і пролунав, і стих.

Ось інший крик і постріли зловіщі...
І зрозумів я, що на кладовищі
Товаринів розстрілюють моїх.

* * *

Покручену стежкою крутую
Вечірня тінь спускалася в долину.
В снігу дерева вийшли на вершину
І стали над стрімкою висотою.

І, стомлене своєю самотою,
Спішило сонце в голубу країну,
І на горі застигло на хвилину
Коронаю пломінно-золотою.

Мов перед сном морозним, срібно-чорним,
Крізь сміжний килим, що окутав віти,
Вопо хотіло землю освітити

Промінням несказанно-неповторним.
І синя тінь спинилася, несміла,
Бо золота корона пломеніла.

* *

Морозний вітер віяв над полями,
Вогні пожежі відбивались в шибах,
Жила печаль в закинутих садибах,
І на снігу були червоні плями.

Кружляла смерть між хмарами і нами,
І раз-у-раз стрясав будівлі вибух,
І в білім полі залишались ями,
І слався дим по вивернутих скибах.

Я слухав, як воркочуть скоростріли,
Дивився, як далеко з-за могили
Заграва підіймається і гасне.

Дихання смерти відчував шалене
І з хвилюванням думав, що для мене
Найглибший жах ховас щось прекрасне.

Над містом жах. І день від муки зблід.
Рабів виводять за дроти і ґрати.
І ми йдемо за іншими услід
Зруйновані квартали розбирати.

Ще струмені не починали грати,
Легенъким снігом притрусило лід.
А ти вже босий, мій незнаний брате,
Що в тaborах згубив рахунок літ.

Так. Ми в колоні трупів — мов брати.
З тобою поруч мушу я іти
І незабутні згадувати втрати,

І думати, кому скоріш вмирати,
І бачити, як ти ступаєш в сніг
Підошвами червоно-сипіх ніг.

* * *

Неначе подих радости і волі,
Крізь листя шум, крізь шелести шовкові
Пливли весною пахощі бузкові
Над сонним містом в сонячнім Тиролі.

І раптом — сніг. На дерева магнолій,
На квіти їх рожевопелюсткові
Свіжинки білі надали новолі,
В узори заплітаючись казкові.

І сніжному дивуючись цвітінню,
Проходив я загубленою тінню,
Понад рікою, парком напівголим,

Де ніжні квіти умирали долі.
І сам проймався тим холодним болем,
Що відчували нелюстки магнолій.

Сонети з незакінченого циклю

ФЕХНЕР

Він знову бачить. З царства темних чар,
З половину тьми він вийшов на свободу.
Як любить він берез зелену вроду,
І неба синь, і білі зграї хмар.

О, бачити! Чи ж це не вищий дар?
Він дивиться в прозору, теплу воду:
Незмірну відчувати насолоду
Сьогодні мусять квіти пепюфар.

І повнота цієї насолоди,
Жива свідомість світлої природи
Передаються до його душі.

А навкруги — сплетіння барв і ліній
І в глибкі зеленувато-синій
Відбилися перухомі комиші.

ОСКАР УАЙЛЬД

За те, що він до інших школярів
Не намагавсь наблизитись ніколи,
Вони його зпіймали біля школи,
Коли надвечір він самотно брів.

І потягли гуртом за ноги в поле,
На холм стягли, пренесли через рів,
Щіпали і кусали і кололи,
А він нічого ім не говорив.

І ось нарешті запал вщух розбійний.
І він підвівсь, задумано-спокійний:
Ні однієї зморшки поміж брів.

Багрець на небі ще не доторів,
Теплом вечірнім віяло в долині,
І він сказав: „Прекрасний вечір пині“.

С Е Р Ц Е Д З В Е Н И Т Ъ

* * *

В ці ночі глибокі, могильні,
Серця заніміли, мов камні.
І тільки хіба божевільні
Це вірять у сили незламні.

Руками згинаючи ґрати,
Втікають опівночі хворі,
Щоб з чорного неба дістати
Ясні діамантові зорі.

По довгій рознуці безсиля
Я хочу не сину золотого —
Я прошу вогню божевіля,
Як вищої ласки у Бога.

Щоб пута сталеві зірвати,
Завіси залізні роздерти,
Щоб вивести в'язнів за ґрати,
Побачити ранок — і вмерти.

ПІСНЯ ПРО ВОЛЮ

Колись, під гарматними стрілами,
Ідучи по кривавому полю,
Мечами своїми вміли ми
Дзвеніти пісню про волю.
Вечірнім пожаром загравою
Той час догорів навіки.
Від війська, повитого славою,
Лишилися сліпі та калікі.
І ось ми пішли з бандурами
Ішукати зрадливу долю,
Сміялись над диями похмурим і,
Співати пісню про волю.
Будили ми срібними струнами
Народнього гніву хвилі.
Могутніми, гордими, юними,
Ставали старі й без силі.
А нам відтинали голови,
Чи руки в кайдани кунали.
Некуче розтоплене оліве
Зі сміхом в уста вливали.

Німі, оповиті шутами,
В обіймах смертного болю,
Вчимось ми серцями скутими
Дзвеніти пісню про волю.

* * *

„Кому ти граєш, сійний сурмаче ?
Кого збираси, кличеш до бою ?
Ти сам у полі, старий козаче,
Славного війська нема з тобою.
Ти сам у полі, безвісний друже :
Одні померли, інші забиті,
А ті заснули, і їм байдуже —
Правда і воля і все на світі.
А ще багато — між ворогами
Стоять на чатах, завжди готові
Давити кіньми, бить нагаями,
Мечі топити у братній крові.
Як хочеш, друже, згадать минуле,
Вплити смуток, що тисне груди,
То грай тихенько, щоб не почули,
Щоб не сміялись над нама люди“.

„Я добре знаю, любий юначе,
Цо ми у полі лише з тобою.
Але ніколи сурма не плаче :
Вона гукає, кличе до бою.
Бо там, де мури і чорні ґрати,
І пильні слуги скрізь насторожі.
Коли мій виклик почнє я ґрати —
Проймуться жахом серця ворожі.
І переможець думати буде,
Що йдуть за нами великі сили,
Що скаменулись, проснулись люди,
Що наша слава встає з могили“.

ГУНИ

Хтось невідомий справляв на землі
Смерти криваве свято.
Ім'я його затонуло в імлі:
„Аттіла“ — значить „тато“.
Стерлися вчинки страшної руки,
Згинув і слід навали.
Тільки й дійшло крізь суворі віки:
Вбийника „татом“ звали.

Знов повертаються темні часи.
Дикі воскресли гуни.
Десь, під руїнами храму краси,
Віщі згубились руни.
Вбийник все далі мечем досяга,
Знову наш край розі'ято,
І поневолені — з під батога —
Кажуть вождеві „Тато“.

* * *

Ми чули легенди і вірили їм,
Що з'явиться промінь над красм моїм.
Що з'явиться промінь — і морок густий,
Імлу, що не тане ніколи.
Мов меч золотий,
Розколе.

Тепер ми пізнали далекі світи.
Той промінь нізвідки не може прийти
Стойть непорушно похмура тюрма,
І камери темряви повні.
Бо світла нема
Й назовні.

Мов чорпі сильвети на чорному тлі,
Ми вперто шукаємо в давній імлі
Меча, що засвітить нам сляво ясне,
Що з каменю викреє иломінь,
Що піч розігнє —
Як промінь !

МИНУЛИХ ЛІТ УТРАЧЕНА МЕТА...

Моїй далскій.

Минулих літ утрачена мета,
Думки, страждання, образи забуті,
Мене до вас приводить самота —
І знову я студентом, в інституті.
В порожніх залях сонна тишина,
Зеленуватий присмерк в коридорі.
Як і тепер, тоді була весна,
І крізь вікно світили ყічні зорі.
Всі розійшлися, і ми були самі,
І наше щастя (так мені здавалось)
То підступило близче, то ховалось
Між синіх вікон в сутінки німі.
Ти говорила щось таке бадьоре,
І чистий голос радістю бринув,
І прислухались тихі коридори
До молодих, до сріблозвучних слів.
А я хотів — обніти стан дівочий,
Уста до уст з жагою простягти
І запитати, подивившись в очі,
Чи зрозумісши, чи полюбиш ти?
Від тих часів минули довгі роки,
Але і нині чується мені,
Ціо в цю хвилину пролунали кроки
У вечеровій синій тишині.
Хтось важко йшов півтемним коридором:

Замовіла ти — і сталося страшне:
На мене хтось холодним кинув зором —
Це слідчий був, що катував мене.
Він стукає, заходить до профкому,
Яскраве світло вишло нам до ніг
З дверей відчинених. А я не міг
Сказати слова. В колі вогнищому
Думки кружляли... Дівчина... Любов...
Це все були тепер слова без суті.
Чого йому потрібно в інституті?
Невже це він прийшов по мене знов?
Що думав він — хіба я міг збегнути?
В його грізних, искависніх очах
Для мене був найбільший в світі жах,
Скажена їдь некелькою отрути.
Тюрма, знищання, донити в че-ка
Переді мною в згадці промайнули.
Ні. Не скажу тобі ні про минуле,
Ні що мене в майбутньому чека.
Не мусим знати про мое кохання,
Я зупиняюсь вчасно на межі.
Нехай умре нездійснене бажання,
І ми новік зістанемось чужі.
Щоб не зробилася ти, як я, сумною,
Щоб світлу радість мала в серці ти,
Прокляття, що пависло наді мною,
Щоб не могло на тебе перейти.

Ви скоро вийшов. Нам в обличчя глянув —
Так само, як на допиті колись.
І вже пішов, у сутінку розтанув,
Лише луною кроки розійшлися . . .
... Чи чула ти — уважна, ясночола —
Німий, страшний душі мосі крик ?.
Чи бачила, як десь навіки зник
Той привид щастя, що блукав довкола ?

Ми попрощались. Як найглибший біль
Я відчував твої слова бадьорі.
Була весна. Сіяли вічні зорі.
І вогким снігом пахло звідусіль.

ПОМИНАЛЬНА НЕДІЛЯ

Поминального тижня, колись
Лиш мертвих живі поминали.

Теплі сльози лились,
Тихі співи лунали.

Але ми пом'якімо — живих,
Що зістались по той бік завіси.

Номолімось за них,
Пригадаймо їх риси,
Попрощаймося з ними ще раз,
Як прощались останньої хвилі,

Бо померли для нас
Наши рідні і милі.

З того світу невільно прийти,
Бо над шляхом — і тайні тенети,
І колючі дроти,
І граючасти багнети.

Там встановлено мертвий закон,
Там одна — до Сибіру дорога,
Там червоний дракон
Править людям за бога.

Але, може, і там, серед тьми,
Хтось Єдиному молиться Богу,
Хтось там вірить, як ми,
В боротьбу її перемогу !

СЛЬОЗИ

Я не плакав тоді,
Коли серце стискалось від муки.
Я сміявся з розпухи
І умів не коритись біді.
Без зітхання і сліз
Проважав я пайкранцого друга.
До його виднокруга
Вітер жалів моїх не доніс.
Я один між німих,
Сірих в'язнів пекельної почі
Кидав катові в очі
Мій холодний і вшевнений сміх.
І, йдучи в далину
Від любимої рідної хати,
Я зумів заховати
Темний сум за усмішку ясну.
І тепер в чужині,
Синіх штахів дороги вивчаю,
Щоб з безодні відчаю
Долетіти до сонця мені.
Мені сниться тепер,
Що бува неможливе — можливим,
Що живим і щасливим
Стане край, що в нещасті завмер.
І тоді полечу —
Не до сонця — до світлого краю.
Рідні села впізнаю,
Надивлюся на них досхочу.
Привітаю гаї,
І сади, і поля України ...
Для цієї хвилини
Зберігаю я слъози мої.

ЕПІГОНІ

Вже вітало сім вождів
Біля семи воріт.
Хтось в море опустив
Кривавий сонця щит:
Кривавий день погас
В безоднях наших душ,
І сумнів поміж нас
Вповзає, наче вуж.
Слизький, лукавий гад,
Сичить до мене він:
„Вертай полки назад,
Не прирікай на згин.
Не буде слави тим,
Хто взяв від інших стяг.
Не йди шляхом чужим,
Про свій подумай шлях.
Багато гарних міст
І неприступних брам.
Ти переможця хист
Покажеш ліпше там“.

Ну, що ж. Нехай цвітуть
Незнані городи.
Мене піяка путь
Не приведе туди.
Бо перед нами ціль

Чорніс та сама.
Своїх шляхів відціль
Ні в кого з нас нема.
Підійме завтра знов
Щита ясного Феб,
І знов проллстяся кров
На древні мури Теб.
Червоша течія
Обмис ноги нам,
І, може, згину я
І всі поляжуть там,
Куди нас кличе гнів
І номсти заповіт,
Де впало сім вождів
Біля семи воріт.

(Пам'яті Ю. Кл.)

Де дзвони гудуть урочисто,
Де вежа блищить золота —
Хотів він над брамою міста
Прибити свого щита.
Звитяжено Царство Духа
Прослалось йому до ніг.
А серце шталося глухо:
Чи справді ти все переміг?
О, так, переміг, безумовно.
Про нього сніває дзвін.
Спокійно і холоднокровно
Здіймається вгору він.
Непсвна, хитка драбина,
Скрипіння щаблів крихких . . .
Та де ж ті висоти й глибини,
Щоб він побоявся їх?
Як сонце, в руці палає
Тяжкий золочений щит,
Що буде в безмежніс, в безкрас,
Світиги з міських воріт.
Віднині линітесь до міста
Одна — під щитом його — путь.
А вежа блищить промениста,
А дзвони побідні гудуть.
Вже з дальших морів ізгої
Кермують назад корабель . . .

І тріснув, зламавсь під ноговою
Останній, пайвищий щабель.

З БУДДІЙСЬКИХ ЛЕГЕНД

В країну дику і пусту,
На північ, між ворожі люди,
Щоб правду сіяти святу,
Колись відходців учень Будди.
І в небезпечну, довгу путь
Його проводив Сак'я-Муні,
Дивився щиро в очі юні,
Казав останнє „не забудь“.
Слова великого Сідгарти
Звучали кротко в тишині:
— „А що, як в дальній стороні
Тебе зустрінуть глум і жарти?
Якщо глибоких слів твоїх
Не зрозуміють дики орди,
І знайдеш ти образи, сміх,
Або високомірство горде?“
— „Нехай звучить жорстокий сміх,
Нехай вони неславлять Будду.
Я все ж молитимусь за них
І далі їх павчати буду“.
— „А що, як в серці дикунів
Слова пайвищої любови
Розбудять негасимий гнів
І прагнення твоєї крові?“
— „Я лютий біль прийму від них
Бо він не гірший слів огуди.“

І разом з болем ран моїх
Нестиму далі слово Будди".
— „Але якщо тебе уб'ють —
Чи будуть на порозі смерти
Твої слова такі ж уперті,
Як тут, коли відходиш в інту?"
— „Так, мій учителю. Я знаю
Я бачу все, що жде мене:
Страждання довге і страшне
І смерть серед чужого краю.
Та не лякають дикуни
І царство їх несамовите —
Бо лише тіло вб'ють воини,
Але душі не можуть вбити".

ФРАГМЕНТ

За густими, важкими туманами
Я угадую привид землі.
Там десь чайка мені над лиманами
Про свої проридає жалі.
Там десь тирса могили осріблює,
Жито плещеться золотом хвиль,
І рядками розкритої Біблії
Простягаються борозни піль.
Там десь сина з дороги незнаної
Дожидає матуся стара;
Захід сонця червоною рапою
Відбивається в водах Дніпра.
В тихий став за покірними лозами
Задивилася плакуча верба...
... Але віртесь, всупареч розуму,
Що і там спалахи боротьба.
І вже бачу: сліпучою смugoю
Ріже блискавка тілі важкі,
І дерева, нахилені тugoю,
Випростовують віти гнуучкі.
Вже орел, що під хмарами плаває,
Хижим клекотом кличе на пир.
І не вечір, в ранок — загравою
На Дніпрі окривавлює вир.

ТОЧИТЬ КАМИНЬ СЛЬОЗУ...

(З циклю Dhvani)

Точить камінь слозу,
І ріка набігає на рінь.
Вже смеркає внизу,
Вже долиною стелиться тінь.
А в горах монастир,
Світить сонце на баші церков
 Там і тиша і мир,
І любов, найчистіша любов.
Поспішаймо іти
Через простір вечірніх долин,
 Доки сяють хрести,
Доки чується благосний дзвін.
Не спочиньмо ніде,
Не забудьмо про зоряній клич,
 Бо зі сходу іде
Невблаганина, нечувана ніч.
Крадькома в темноті
Будем села минати й міста...
Не згубімо ж путі,
ІЦо вказало нам сяйво хреста.

З М И С Т

ВЧОРА

Хтось махиув йому	3
Смеркалося	4
Вітер листя шурляє	5
Останній сніг	6
Що вже думати	7
Коли реве алярм	9
Ступаю тихо	10
Прокинулось поле	11
В сріблистім свіtlі	12

ВОЛОШКОВИЙ ВІНОК

Ранку ясного	13
Вечоріє	14
З чужого серпя	16
Глибина	18
У село до нас	19
О, я знаю	21
Забрано від тебе	22
Колись над ставом	23
Чи ж правда це	24

DHVANI

Хай грози нещадні	25
Мовчазними шляхами	26

Нова доба	27
Я не знайшов	29
Поет	30

НАД СВІТЛИМ ДЖЕРЕЛОМ

Соснам сон сумний	31
Там, де спить	32
Як це добре	33
В човні	34
Чи то минуле	35
Над озером	36
Окасан	37
Які глухі, які страшні	38
Осінні септіни	39

ОКРЕМІ ПОЕЗІЇ

Нам, що губили	40
Серед чорних доріг	41
Вона проходить	42
Ж чув колись	43
З вікна я бачу	45
Seebach	46
Розмова в Зальцбурзі	48
Пам'яті Ю. Кл.	49

МОЄ І НЕ МОЄ

Кет. (З Сафонова)	50
Говорити не будем... (З Ф. Сологуба)	51
Зірку ту... (З Ів. Буніна)	52
Мушкет. (З Ів. Буніна)	53
Відозва до псів. (З Юліяна Тувіма)	54
Ну, цілуй... (З Єсєніна)	56
Я по першому снігу... (З Єсєніна)	57

Дім у Мішську. (З Масея Сядньова)	58
В болю й стражданні... (З А. Петцольда)	59

СНІЖНІ СОНЕТИ

Всю ніч сіяли зорі	60
Я помилувся	61
Покрученуо стежкою	62
Морозний вітер віяв над полями	63
Над містом жах	64
Неначе подих радости і волі	65

СОНЕТИ З НЕЗАКІНЧЕНОГО ЦИКЛЮ

Фехнер	66
Оскар Уайлд	67

СЕРЦЕ ДЗВЕНІТЬ

В цій ночі глибокі	68
Пісня про волю	69
Кому ти граєш	70
Гуни	71
Ми чули лег'єнди	72
Минулих літ утрачена мета	73
Поминальна неділя	76
Сльози	77
Епігони	78
Де дзвони гудуть урочисто	80
З буддійських лег'єнд	81
Фрагмент	83
Точить камінь слізозу. (З циклю Dhvani)	84

Помічені друкарські помилки

Стор.	Рядок	Надруковано	Має бути
4	10	(пропущено рядок) І вимагав жорстокої [напруги.	
6	8	Десь на дорозі.	Десь по дорозі.
27	9	А ти ідеш,	А ти Ідеш туди,
28	9	В ту ж мить	В ту ж саму мить
36	8	Завжди синє	Завжди інше
51	4	безодні	в безодні
63	3	в закинутих	в покинутих

На 38 сторінці, від 9 до 12 рядка невиникла
строфа:

І сам до себе з легким півдокором
Говориш: де ж гірська краса?
І підіймались ми під небеса
Хіба на те, щоб вниз сягнути зором?

